

FOTOGRAFIJE: VANED.FORTIČ

■ Iz grobo obtesane balse izdolbejo pirogo.

■ Tudi žebliji so leseni.

■ Okrasijo jih z živimi barvami, ornamenti, napisi in jim dajejo imena.

”

Medtem ko je Madagaskar od afriške celine oddaljen manj kot 500 kilometrov in so praprebivalci lahko na Rdeči ali Veliki otok, kot Madagaskar tudi imenujejo, pripluli s splavom ali drevakom, pa je uganka, kako so prišli tja iz oddaljene Indonezije.

v brezvetrju plujejo blizu obale, krmarja pirogo porivata naprej z lesenim drogom, ki ga odrivata od dna. No, v nasprotju z zahodno civilizacijo je na Madagaskarju časa na pretek, 24 ur na dan. Veter, veslo in odrivni drog bodo pirogo že nekako pripeljali do cilja.

Za ribolov, prevoz tovora in ljudi Piroge s stabilizatorjem so izvirno doma pri ljudstvih avstronezijske jezikovne skupine. Malgaške piroge imajo le en stabilizator, podobno plovilo, filipinska banca, pa dva, na vsaki strani trupa enega. Prvenstveno so piroge namenjene za ribolov. Ker so majhne in lahke, jih ribiči zlahka potegnejo na kopno in jih ni treba sidrati. Njihova oblika omogoča plovbo v plitkem morju, vodo, ki bi se med tem nabrala v njih, pa

spravijo ven tako, da pirogo na kopnem prekucnejo.

Večje tovore Malgaši prevažajo z eno- ali dvojambornimi jadronicami. Z njimi prevažajo gradbeni material, riž, sol, živali ..., ker pa je prostora na palubi dovolj, tudi potnike. Zanimivo je opazovati izdelovanje jadronic. Ogrodja, torej reber, ne krivijo s toploto, ampak že v gozdu poiščejo vejevje ali manjša drevesa, ki so zrasla ukrivljeno – po obliki ladijskih reber. Eno rebro pogosto ni dovolj dolgo, zato zraven prislonijo še drugo in oba dela spojijo.

Hrano si na jadronicah pripravljajo v napol zaprtem lesenem kurišču na premcu. Mornarji, enako kot v vsaki hiši, v kurišču kuhajo na majhnih železnih »gašperčkih« z ogljem. Hrana so za Malgaše obvezni obroki riža, tudi trikrat na dan, in včasih za priboljšek piščanec, pa tudi ribe in zelenjava.

Zaradi velikosti je upravljanje večjih jadronic precej zahtevnejše kot pri pirogah. Če sidrajo v izlivih rek ali plitkem morju, je čas izplutja na odprto morje ali vplutja v pristan zelo odvisen od plimovanja, čas plovbe pa od vetrov in valov. Za manevriranje in krajše premike tudi mornarji jadronic uporabljajo dolge lesene drogeve.

Enojamborne jadrnice imenujejo botry, dvojamborne, ki jih izdelujejo po francoskih vzorih, pa goélette. Butra je tip jadrnice, značilen za Rdeče morje in Indijski ocean. Jadro je trapezoidne oblike, imenovano tudi latinsko jadro.

Goélette so pa druga zgodba

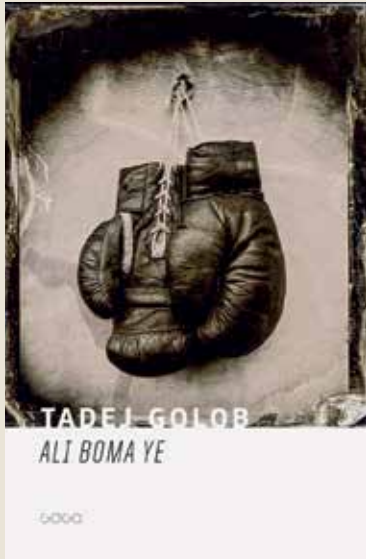
Za gradnjo bretonskih dvojambornih jadronic tipa goélette so največji mojstri v vasi Belo sur mer blizu Morondave na zahodni obali Madagaskarja. V 19. stoletju je domačine goélette naučil izdelovati neki Francoz in jih delajo še zdaj. Ko sem vasio obiskal novembra lani, jih je bilo v različnih fazah gradnje kar 20. So kakih 15 metrov dolge, tovara pa lahko naložijo do 25 ton. Tropski les, iz katerega jih tešejo, sam po sebi ne plava. Gradnja jadronic traja več let, zaradi nerednih plačil – graditelji vedno zahtevajo plačilo po obrokih in vnaprej -, pa se lahko zavleče tudi do sedem let.

Menedžer, Francoz Fred Bouvier, je, kot pravi, v Belo sur mer uresničil svoje sanje. V treh letih so mu tamkajšnji ladjedelci naredili 18 metrov dolgo in 3,7 metra široko jadrnico goélette. Težka je 20 ton, upravljajo pa jo kapitan, ki je ves čas sodeloval pri gradnji, in trije mornarji. Jadrnico so zgradili za križarjenja ob zahodni obali Madagaskarja, potapljanje, ribolov ter opazovanje grbastih kitov in psov kitovcev, ki se tu zadržujejo med junijem in novembrom.

Natančne makete znamenitih jadronic

Niso pa Malgaši spretni le v izdelovanju pirog, buter in goélette, temveč tudi maket raznoraznih plovil (tudi avtomobilov, letal ...). Makete nosijo po cestah in v restavracije ter jih ponujajo makete morskih plovil. Izdelki so natančne kopije znamenitih, predvsem francoskih jadronic in drugih, zlasti starejših plovil. Lesene makete so izredno kakovostne in glede na vloženo delo ne predrage. Te spretnosti je domačine naučil lastnik, spet neki Francoz, ljubitelji maket pa jih lahko naročajo celo po spletu.

MED VRSTICAMI

Tadej Golob: Ali, boma ye!

Naslov novega romana kresnikovega nagrajenca Tadeja Goloba Ali, boma ye! v prevodu pomeni Ali, ubij ga! in se nanaša na Alija Muhammada. Avtor se med bralce vrača z zgodbo o amaterskem boksarju pred zadnjim dvobojem svoje kariere in s ponudbo, ki je ne more zavrniti. Glavni junak je 40-letni Primož, samozaposlen novinar in pisatelj, poročen oče dveh otrok, ki se ljubiteljsko ukvarja z boksom. S skupino prijateljev iz kluba odpotuje na svoj zadnji turnir za državno prvenstvo, na katerem nokavtura favorita. S tem dobi priložnost nastopiti v spremljevalnem programu glavnega dvoboja večera, v katerem nastopa Dejan Zavec. Novinarstvo je čedalje slabše plačano, od pisateljevanja se ne da preživeti, treba pa je odplačevati posojilo za stanovanje, kupe položnic in vračati izposojeni denar ljubici. Primož ve, da bo dvoboj zanj krvav, ponudbo sprva poskuša zavrniti, a ga neljuba usoda pripelje v ring. Zaplet, na kakršnem so zgrajeni vesterni in hollywoodski filmi o boks, od Podivjanega bika do Rockyjev, zapakiran v sodobno slovensko družbeno okolje. Založba Goga

Danièle Granet in Catherine Lamour: Velike in male skrivnosti sveta umetnosti

Delo Marcela Duchampa Belle Haleine (ready-made v obliki toaletne vodice) so leta 2009 prodali za 7,9 milijona evrov. Zdi se, da svetovna gospodarska kriza ni opazno prizadela trgovanja z umetninami. Zakaj so torej nekatera umetniška

dela tako vredna, kako se določa njihova vrednost in kdo odloča, kaj je dobro umetniško delo in kdo je dober umetnik – na ta vprašanja v knjigi Velike in male skrivnosti sveta umetnosti odgovarjata samostojni novinarki Danièle Granet in Catherine Lamour. Dve leti sta proučevali zakulisje umetnosti in se pogovarjali z ljudmi, ki sooblikujejo svet umetnosti. To pa še zdaleč niso samo umetniki, temveč predvsem galeristi, trgovci in posredniki, direktorji sejmov, odgovorni v muzejih in dražbenih hišah ter bankirji in finančniki. Založba Modrijan, prevedel Brane Kovič

Sally Bedell Smith: Kraljica Elizabeta II.

Biografija Kraljica Elizabeta II. v sliki in besedi izriše portret ene najbolj skrivnostnih žensk in slavnih osebnosti na svetu. Knjiga prinaša zgodbo Elizabetinega življenja od

rojstva, skozi otroštvo in obdobje dekleštva do poroke, prevzema krone in jubileja ob 60-letnici vladanja. Odstira nam pogled v njeno, pred javnostjo skrito, plat osebnosti, ki je marsikoga presenetila. Bralcu razkriva njeno življenje na dvoru in življenje družine, skupaj z žalostno zgodbo princese Diane, vnukov in poroko princa Williama s Catherine Middleton. Poleg tega, da je avtorici uspelo osvetliti intimno življenje kraljice, jo je poglobljeno orisala tudi v vlogi monarhinje, strateginje, diplomatke in vrhovne poveljnice oboroženih sil. Opisi kraljičinih stikov s pomembnimi državniki tega časa nam v knjigi prikažejo tudi politično podobo Združenega kraljestva in sveta v drugi polovici 20. in na začetku 21. stoletja. Avtorica Sally Bedell Smith (1948) je ameriška zgodovinarica in avtorica uspešnih biografij o princesi Diani, Johnu in Jacqueline Kennedy, Billu in Hillary Clinton. S kraljico je na dvoru preživela skoraj leto dni, spremljala pa jo je tudi na potovanjih po svetu. Na podlagi doživetij, številnih uradnih dokumentov in zasebnih pism je spletla zgodbo njenega življenja. Cankarjeva založba, prevedla Marjana Karer